

POSTANOWIENIE

5 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 5 listopada 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa – [...] w Z.

z udziałem A. W.

o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej,

na skutek skargi kasacyjnej A. W.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 18 grudnia 2024 r., XII Ga 471/23,

1. odrzuca skargę kasacyjną:

2. stwierdza, że wnioskodawca i uczestnik ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.

[PG]

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Skarb Państwa – [...] w Z., wnioskiem z 25 marca 2021 r. wniósł o orzeczenie wobec uczestnika postępowania A. W. zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego, członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres 10 lat. W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że od 1995 r. uczestnik prowadzi

jednoosobową działalność gospodarczą, a nadto pełni funkcję prezesa w zarządach dwóch spółek kapitałowych. Na dzień złożenia wniosku był zadłużony wobec wnioskodawcy z tytułu podatku od towarów i usług na kwotę 57.102.13 zł, a ponadto zalegał z płatnościami wymagalnych zobowiązań wobec innych podmiotów - m.in. wobec Gminy Miejskiej K. z tytułu nieuiszczenia opłaty za parkowanie w strefie płatnego parkowania oraz wobec Skarbu Państwa – [...] w O. z tytułu mandatu karnego. Dodatkowo, jedna ze spółek, w których uczestnik pełni funkcję prezesa zarządu zalega z płatnościami z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku od towarów i usług, których łączna wysokość wraz z odsetkami, kosztami upomnienia oraz kosztami egzekucyjnymi wynosiła na dzień złożenia wniosku 16.276,15 zł. Wnioskodawca powołał się również na zadłużenie uczestnika wobec ZUS. Ostatecznie wierzyciel wniósł o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wobec uczestnika na okres 5 lat.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik wniósł o jego oddalenie, zaprzeczając wszystkim okolicznościom w nim wskazanym.

W wyniku rozpoznania sprawy Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie postanowieniem z 17 kwietnia 2023 r.: pozbawił uczestnika A. W. prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego, członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia na okres 3 lat (pkt I.); oddalił wniosek w zakresie o orzeczenie zakazu w zakresie dalszych dwóch lat (pkt II.); umorzył postępowanie w pozostałym zakresie (pkt III.) oraz rozstrzygnął o brakujących kosztach sądowych (pkt IV i V).

Powyższe postanowienie, uczestnik postępowania – A. W. zaskarżył apelacją w całości.

Sąd Okręgowy w Krakowie zmienił zaskarżone postanowienie Sądu pierwszej instancji w pkt I w ten sposób, że okres orzeczonego zakazu obniżył do jednego roku, zaś w pkt II w ten sposób, że oddalił wniosek w pozostałym zakresie, a ponadto w pkt III. orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego oraz w pkt IV

oddalił zażalenia uczestnika od postanowień Sądu Rejonowego z 5 marca 2024 r. i 15 maja 2024 r., a także w pkt V orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego.

Uczestnik postępowania A. W. skargą kasacyjną zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z 18 grudnia 2024 r. w części, to jest w zakresie rozstrzygnięć zawartych pkt. I i III. Skargę kasacyjną oparł na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest: art. 377 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r. (dalej: „pr. upadł.”) w związku z art. 452 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. -Prawo restrukturyzacyjne (dalej: „pr. restrukt.”), przez niezasadną odmowę jego zastosowania; art. 373 ust. 1 pkt 1 pr. upadł. w związku z art. 452 ust. 2 i 3 pr. restrukt.oraz na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, to znaczy: art. 386 § 1 k.p.c., w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art 391 § 1 k.p.c.; art. 385 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. - poprzez błędne zastosowanie wszystkich tych przepisów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca Skarb Państwa – [...] w Z. (reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej), między innymi domagał się odrzucenia skargi kasacyjnej, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku domagał się odmowy jej przyjęcia do rozpoznania, względnie oddalenia jej w całości, jako bezzasadnej, a w każdym przypadku wnioskodawca wnosił o zasądzenie od uczestnika na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej RP kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd drugiej instancji nie rozstrzygnął w sentencji zaskarżonego postanowienia o całości apelacji uczestnika, tj., w kontekście treści rozstrzygnięcia zawartego w pkt I, nie oddalił jej w pozostałej części. Inaczej rzecz ujmując, Sąd odwoławczy nie orzekł w sentencji zaskarżonego postanowienia o apelacji uczestnika w zakresie, w jakim kwestionował on co do zasady orzeczonego w stosunku do niego przez Sąd pierwszej instancji zakaz prowadzenia działalności gospodarczej. Sąd Okręgowy w

częściowym uwzględnieniu apelacji uczestnika jedynie obniżył orzeczonego przez Sąd Rejonowy okres tego zakazu z trzech lat do jednego roku, oddalając także wniosek w zakresie tego obniżenia, tj. z trzech lat do jednego roku.

W konsekwencji, w części, w jakiej po wydaniu postanowienia przez Sąd drugiej instancji co do obniżenia okresu orzeczonego w stosunku do uczestnika zakazu prowadzenia działalności gospodarczej pozostało objęte apelacją uczestnika postanowienie Sądu pierwszej instancji o orzeczeniu tego zakazu na okres jednego roku (co do którego sentencja postanowienia Sądu odwoławczego nie zawiera rozstrzygnięcia), skarga kasacyjna została wniesiona w istocie od nieistniejącego orzeczenia.

Zagadnienie dopuszczalności skargi kasacyjnej łączy się z normatywnie określonym jej substratem. Substratem zaskarżenia kasacyjnego może być bowiem tylko rozstrzygnięcie sądu istniejące procesowo. Gdy strona wniosła środek odwoławczy, czy środek zaskarżenia dotyczący przedmiotu nieobjętego rozstrzygnięciem w sentencji, to podlega on odrzuceniu jako niedopuszczalny, z powodu braku substratu zaskarżenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1997 r., II CKN 15/97, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 89, z dnia 11 września 2002 r., V CKN 1165/00, nie publ., z dnia 19 lipca 2006 r., I CZ 35/06, nie publ., z dnia 4 lutego 2011 r., I UZ 174/10, nie publ., z dnia 16 maja 2013 r., II CSK 679/12 nie publ., z dnia 14 stycznia 2015 r., II UZ 60/14, nie publ.). Pisemne motywy zaskarżonego postanowienia wskazujące na to, iż Sąd drugiej instancji orzekł o całości apelacji uczestnika nie tworzą substratu rozstrzygnięcia.

Z kolei w części, w jakiej została uwzględniona apelacja uczestnika, tj. co do obniżenia okresu orzeczonego zakazu (pkt I postanowienia Sądu odwoławczego) wprawdzie istnieje substrat zaskarżenia, ale przy braku rozstrzygnięcia o całości apelacji, skarżący nie ma interesu prawnego w jego samodzielnym zaskarżeniu, gdyż zawarte w pkt I rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji jest dla uczestnika korzystne i zważywszy na zaistniałą sytuację procesową w ramach takiego zakresu zaskarżenia, tj. co do obniżenia okresu orzeczonego zakazu uczestnik w postępowaniu kasacyjnym nie mógłby i tak uzyskać więcej. Oczywiście, gdyby istniał substrat rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego co do pozostałej części apelacji, tj. co do postanowienia o orzeczeniu zakazu na okres roku, wówczas

uczestnik miałby interes prawny w zaskarżeniu i wyeliminowania z obrotu prawnego orzeczenia także co do samego obniżenia okresu orzeczonego zakazu (pkt I postanowienia Sądu Okręgowego), skoro jego żądania zawarte w apelacji szły dalej i uderzały w żądanie wniosku co do zasady. Natomiast przy braku rozstrzygnięcia o tej części apelacji (kontestującej w ogóle podstawy do orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej) skarżący nie ma interesu prawnego w jego zaskarżeniu.

Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz.108). Natomiast w niniejszej sprawie, ze względu na brak orzeczenia o całości apelacji, nie sposób przyjąć, że występuje przesłanka interesu publicznego w rozpoznaniu skargi kasacyjnej uczestnika w zakresie objętym pkt I postanowienia Sądu Okręgowego.

Z tych przyczyn (brak co do części zaskarżenia substratu rozstrzygnięcia co do istoty sprawy oraz brak interesu prawnego w zaskarżeniu wyłącznie rozstrzygnięcia zawartego w pkt I postanowienia Sądu odwoławczego) należało skargę kasacyjną odrzucić na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. W takim stanie rzeczy - w ramach postępowania kasacyjnego - poza kognicją Sądu Najwyższego jest też wskazana w opisie zakresu zaskarżenia skargą kasacyjną problematyka kosztów postępowania apelacyjnego (pkt III zaskarżonego postanowienia).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., uznając, że wprowadzie wnioskodawca trafnie zwrócił uwagę na przesłanki uzasadniające odrzucenie skargi kasacyjnej, ale okoliczność ta sama w sobie nie pozwala na odstępstwo od ogólnej reguły rozstrzygania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym.

[PG]

[a.ł.]

